

RAISKAUSKRIISIKESKUS TUKINAINEN

VUOSIKERTOMUS 2023

Sisällys

VUOSIKERTOMUS 2023	1
1. JOHDANTO	1
2. TOIMINTAYMPÄRISTÖ	1
3. RAISKAUSKRIISIKESKUS TUKINAINEN – AMMATILLISTA APUASEKSUAALIRIKOKSEN KOHDANNEILLE	2
3.1. Kriisikäynnit	2
3.2. Kriisipäivystys	3
3.3. Seksuaalineuvonta	3
3.4. Nettiauttamispalvelu Nettitukinainen.fi	4
3.5. Kriisiryhmät	5
3.6. Juristipäivystys	6
3.7. Kriisiasiakkaiden oikeudellinen neuvonta	7
3.8. Oikeudelliset toimeksiannot	8
3.9. Edunvalvonta	8
4. KOULUTUKSET	10
5. VAIKUTTAMISTYÖ	12
6. KEHITTÄMISTYÖ RAISKAUSKRIISIKESKUS TUKINAISESSA	14
7. TOIMINNAN EDELLYTYKSET	14
7.2. Talous	14
7.3. Henkilökunta	15
TUNNUSLUVUT	16
Ensipuhelut	16
Asiakaskäynnit 2023	16
LIITE. MEDIANÄKYVYYS	18

1. JOHDANTO

Tukinainen ry:n toiminnan tarkoitus on seksuaalisen hyväksikäytön ja väkivallan kohteeksi joutuneiden ja heidän läheistensä auttaminen, neuvonta, opastus ja tukeminen. Tarkoituksena on edistää uhrien aseman parantamiseen tähtääviä yhteiskunnallisia toimia, jotta seksuaalisen väkivallan uhrin tulisivat paremmin kohdatuiksi eri auttamisjärjestelmissä sekä oikeusprosessin aikana. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys ylläpitää valtakunnallisesti toimivaa Raiskauskriisikeskus Tukinaista, joka tarjoaa voittoa tavoittelematta kriisi- ja oikeusapua ja tukea, neuvonta-, ohjaus- ja kuntoutuspalveluita sekä konsultaatiota ja koulutusta. Raiskauskriisikeskuksen toimipisteet sijaitsevat Helsingissä, Jyväskylässä, Lappeenrannassa ja Rovaniemellä. Tukinainen ry:n työ on järjestölähtöistä auttamistyötä, joka täydentää julkisia palveluja.

Raiskauskriisikeskus Tukinainen on toiminut vuodesta 1993 ainoana seksuaalirikosten uhrien edunvalvontajärjestönä Suomessa tarjoten sekä oikeudellista apua että kriisiapua seksuaalisen väkivallan ja/tai hyväksikäytön uhreille valtakunnallisesti. Tukinainen ry:n työssä noudatetaan toimintaan osallistuvien eri ammattikuntien ammattieettisiä sääntöjä, jotka löytyvät yhdistyksen kotisivuilta.

Tukinainen ry:n toimintaa ohjaavia arvot ovat

- Ammatillisuus
- Luottamuksellisuus
- Maksuttomuus
- Uhrilähtöisyys

2. TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Vuonna 2023 Raiskauskriisikeskus Tukinainen tuli toimineeksi 30 vuoden ajan. Juhlavuoden kunniaksi järjestettiin kaksi webinaaria ja Avoimien ovien päivä yhdistyksen jokaisessa toimipisteessä.

Raiskauskriisikeskus Tukinainen palvelut noudattavat uhridirektiivin ja Istanbulin sopimuksen erityistukipalveluille asettamia laatukriteereitä.

Raiskauskriisikeskus Tukinainen toimii erilaisissa yhteistyöverkostoissa ja työryhmissä tavoitteenaan edistää seksuaalirikosten uhrien asemaa yhteiskunnassa.

3. RAISKAUSKRIISIKESKUS TUKINAINEN – AMMATILLISTA APUA SEKSUAALIRIKOKSEN KOHDANNEILLE

3.1. Kriisikäynnit

Toimintavuonna 2023 kriisityössä jatkettiin hybridimallia, eli kriisiapua tarjottiin asiakkaan valinnan mukaisesti sekä lähi- että etätapaamisin.

Kriisityössä asiakasmäärät nousivat edelliseen vuoteen verrattuna. Asiakkaiden kokonaismäärä mukaan lukien kriisiasiakkaat, uhrien läheiset ja seksuaalineuvontakäynnit, nousi 17,9 % ja asiakaskäyntien määrä 35,9 %.

Akuutteja kriisikäyntejä tarjottiin ensisijaisesti yhteydenottajille, joiden tilanne edellytti kriisiavun lisäksi oikeudellista neuvontaa, tukihenkilöä poliisikuuluisteluun ja oikeudenkäyntiin sekä tukea oikeudenkäyntiavustajan etsimisessä.

Raiskauskriisikeskus Tukinainen akuutisti seksuaaliväkivaltaa kohdanneille tarkoitettua kriisivastaanottoa perjantaisin jatkettiin myös toimintavuonna 2023. Kriisiapua tarvitsevalle seksuaalirikoksen uhrille voitiin tarjota henkilökohtainen kriisitapaaminen jo yhteydenottoa seuranneena perjantaina. Kriisitapaamisten yhteydessä hänelle tarjottiin mahdollisuus myös juristin konsultaatioon, ohjaukseen ja neuvontaan.

Toimintavuoden aikana kriisityöntekijän vastaanotolla kävi yhteensä 73 (2022:57, 2021: 62, 2020: 75, 2019: 41) henkilöä, joiden seksuaaliväkivaltakokemuksesta oli alle kolme kuukautta.

Akuuttikriisikäyntejä kertyi yhteensä 357 (v.2022: 275, v.2021: 379, v.2020:324, v.2019:166) käyntimäärien keskiarvon ollessa 4,8 käyntiä asiakasta kohden. Akuutisti seksuaaliväkivaltaa kokeneiden kriisiasiakkaiden määrä kasvoi edellisestä toimintavuodesta 28 % akuuttikriisikäyntien määrän noustessa 30 %.

Akuutisti seksuaaliväkivaltaa kokeneiden asiakkaiden ja käyntikertojen määrän kasvu liittyyneen paitsi valtakunnallisen SERI-tukikeskusverkoston laajenemiseen ja alueellisten SERI-hoitopolkujen toiminnan tehostumiseen, myös Raiskauskriisikeskus Tukinainen Lappeenrannan toimipisteen ensimmäiseen kokonaiseen toimintavuoteen.

Toimintavuoden 2023 aikana kriisikäynneillä painottui edellisten vuosien tapaan asiakasryhmä, jonka seksuaaliväkivalta- ja/tai hyväksikäyttökokemuksesta oli jo pidempi aika, vuosia tai jopa vuosikymmeniä. Ei-akuutteja asiakkaita kriisityöntekijän vastaanotolla kävi yhteensä 257 (v.2022:211, v.2021:231, v. 2020 yht:238, 2019:183.).

Kriisikäyntejä tällä asiakasryhmällä kertyi yhteensä 1720 (v.2022:1239, v.2021:1380 v. 2020:1530, v.2019: 868,) kriisijakson pituuden ollessa yhteensä 6,7 käyntiä /asiakas. Aikaisemmassa elämänvaiheessa, lapsuudessa tai nuoruudessa seksuaaliväkivaltaa kokeneiden asiakkaiden määrä kasvoi edellisestä vuodesta 22 % käyntien samoin noustessa 39 %.

Raiskauskriisikeskus Tukinainen tarjoaa tukea myös seksuaaliväkivallan uhrien läheisille. Toimintavuonna 2023 yhteensä 17 (v.2022: 26, v.2021:30) vanhempaa, sisarusta, puolisoa tai ystävää hakeutui kriisiavun piiriin. Läheisten tapaamisia kertyi yhteensä 87 (v.2022:76, v.2021:122).

3.2. Kriisipäivystys

Kriisipuhelin päivysti toimintavuoden 2023 aikana edelleen maanantaista torstaihin 9.00–15.00 välisenä aikana. Lauantaisin, sunnuntaisin ja arkipyhien aattona kriisipäivystys vastasi klo 15.00–21.00. Arkisin kriisipuhelin oli kriisityöntekijöiden vastuulla, viikonloppuisin päivystyksestä huolehti kahdeksan tuntityösuhteista kriisipäivystäjää.

Toimintavuonna 2023 ensisoittojen määrä kriisipuhelimeen nousi edellisestä vuodesta hiukan, eli 2,2 %. Toimintavuoden aikana ensimmäistä kertaa kriisipuhelimeen kertoi soittavansa yhteensä 413 (v.2022: 404, v.2021: 506, v.2020:451, v.2019:442,) henkilöä. Kriisipäivystyksessä kaikkien soittojen määrä kuitenkin väheni edelliseen vuoteen verrattuna 1,7 % Kriisipuhelimessa vastattiin yhteensä 1431 puheluun (v.2022:1456, v.2021: 1346, v. 2020:1292 puhelua, v. 2019:1812,). Kaikkien puhelujen määrän vähenemiseen vaikutti puheluihin käytetyn ajan piteneminen sekä epäasiallisten soittojen aikaisempia vuosia vähäisempi määrä.

Viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden konsultaatiopuhelut keskitettiin edelleen torstaipäivystyksen yhteyteen. Konsultaatiopuheluihin vastattiin kuitenkin myös muina päivystyspäivinä. Toimintavuoden aikana vastattiin yhteensä 76 (v.2022: 90, v.2021: 102, v.2020 yht. 210) pääasiassa sosiaali- ja terveydenhuollossa toimivien ammattilaisen konsultaatiopuheluun. Ammattilaisten konsultaatiopuhelujen määrän väheni edellisestä vuodesta 15 %.

3.3. Seksuaalineuvonta

Kriisityön asiakkailla oli edelleen mahdollisuus erillisiin tapaamisiin seksuaalineuvojan vastaanotolla. Seksuaalineuvonta tarjoaa seksuaalista väkivaltaa tai hyväksikäyttöä kokeneille mahdollisuuden käsitellä seksuaalisuuteen, parisuhteeseen ja läheisyyteen liittyviä kysymyksiä seksuaalineuvonta- ja seksuaaliterapiakäynneillä. Seksuaalinen väkivalta vaikuttaa lähes poikkeuksetta kokijansa

kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja erityisesti elämänlaatuun, jonka merkittävä osa seksuaalinen toimintakyky on. Seksuaalisuuteen liittyvät kysymykset eivät useinkaan nouse käsittelyyn kesken akuutin kriisitilanteen, vaan vasta jälkikäteen, kun elämä ja vointi ovat vakautuneet.

Seksuaalineuvontakäynneille on mahdollista tulla myös kumppanin kanssa.

Seksuaalineuvonta-asiakkaiden määrä sekä käynnit nousivat edellisestä vuodesta hieman.

Yhden tunnin mittaisilla seksuaalineuvontakäynneillä kävi toimintavuoden aikana yhteensä 15 (v.2022:13, v.2021:14, v.2020 yht. 9) kriisiasiakasta. Käyntejä kertyi yhteensä 54 (v.2022: 42 (v.2021: 57, v.2020 yht. 32).

3.4. Nettiauttamispalvelu Nettitukinainen.fi

Seksuaaliväkivalta kokeneiden, heidän läheistensä sekä ammattiauttajien oli edelleen mahdollista saada ohjausta, neuvontaa ja tukea myös internetin välityksellä. Kriisityön osalta päävastuu nettityöstä oli toimintavuoden aikana sovittu Helsingin, Rovaniemen ja Lappeenrannan kriisityöntekijöille. Yhteydenotot Nettitukinaiseen koostuivat moninaisista seksuaaliväkivallan ja hyväksikäytön kysymyksistä. Myös lähisuhdeväkivallan sekä muun kaltoinkohtelun kysymyksissä otettiin yhteyttä.

Niin ikään seksuaalisen itsemääräämisoikeuden rajakysymykset sekä kokemuksiin liittyvät oikeudelliset kysymykset mietityttävät monia. Yhteyttä otettiin niin vastikään tapahtuneissa väkivaltakokemuksissa kuin vuosia sitten tapahtuneissa. Yhteydenottajan sukupuoli ei useinkaan käy ilmi viesteistä. Nettitukinainen tarjosi ohjausta ja neuvontaa kotimaan rajojen sisällä, mutta usein myös ulkomailla asuville Suomen kansalaisille omalla äidinkielellä. Nettitukinaisen asiointikielenä oli pääosin suomi, mutta viestejä vaihdettiin myös englanniksi.

Toimintavuoden 2023 aikana Nettitukinainen.fi-palveluun yhteyttä ottaneiden määrä pysyi samana kuin edellisenä toimintavuonna. Vaihdetujen viestien kokonaismäärä kuitenkin kasvoi 13,8 % edelliseen vuoteen verrattuna. 94 %:lle yhteyttä ottaneista vastattiin viimeistään kolmen päivän kuluttua viestin saapumisesta.

Toimintavuonna 2023 Nettitukinainen.fi – palveluun kirjautui 172 (v.2022:172, v.2021:214, v.2020:208, v.2019:240,) uutta käyttäjää. Yhteydenottajilta tulleita viestejä oli 351(v.2022:309, v.2021:401, v. 2020:332, v.2019: 241) joihin liittyen lähetettiin 358 (v.2022:314, v.2021: 434, 2020 :354, v.2019: 239) Yhteensä viestinvaihtoa kertyi 709 (v.2022:623, v. 2021: 835, v.2020:686, v. 2019:

480,) viestin verran.

Yhteydenottajista suurin osa oli uhreja, muut yhteyttä ottaneet olivat henkilöitä uhrin lähipiiristä, ammattiauttajia ja muusta syystä ohjausta tai neuvontaa tarvitsevia.

Juristi vastasi yhteensä 54 henkilölle (v.2022:72, v. 2021: 88, v. 2020: 63, v. 2019: 30). Lisäksi monissa kriisityöntekijöiden viesteissä oli ohjaus juristipäivystykseen. Viesteissä käsiteltiin pääsääntöisesti oikeusprosessia, rikosilmoituksen tekemistä, todistelua tai rikosten vanhentumisaikoja. Monissa tapauksissa oikean arvion antaminen edellytti yksityiskohtaisempia tietoja tapahtuneesta. Oikeusturvan varmistamiseksi henkilö ohjattiin silloin ottamaan yhteyttä vielä juristipäivystykseen.

3.5. Kriisiryhmät

Seksuaalirikosten uhreille suunnattu ryhmämuotoinen työskentely jatkui toimintavuoden 2023 aikana edelleen. Asiakkaiden kiinnostus ja valmius osallistua lähiryhmiin oli koronavuosien tapaan edelleen vähäistä. Osallistuminen etäryhmiin koettiin turvalliseksi ja helpoksi. Ryhmiä järjestettiin sekä lähiryhminä että etäyhteydellä. Etäyhteys myös mahdollisti ryhmiin osallistumisen koko Suomen alueelta. Ryhmissä oli mukana myös ulkosuomalaisia.

Vuonna 2023 toteutettiin kaksi lapsena tai nuorena seksuaaliväkivaltaa kokeneille naisille suunnattua etäryhmää TEAMS-sovelluksella. Ryhmät käsittivät 10 ryhmäkertaa ja yhden seurantatapaamisen. Ryhmän ohjaajina toimivat psykoterapeutti Marja Sieranoja ja psykoterapeutti Tuula Stenroth. Ryhmiin osallistui yhteensä 11 ryhmäläistä.

Keväällä 2023 Jyväskylän aluetoimipisteessä järjestettiin yksi lapsuuden aikaista hyväksikäyttöä kokeneille suunnattu lähiryhmä. Ryhmään osallistui yhteensä viisi asiakasta. Ryhmän ohjaajina toimivat vastaava kriisityöntekijä Sanna Virsu ja kriisityöntekijä Anne Kurkinen. Ryhmien tarkoituksena oli syventää ymmärrystä trauman vaikutuksesta ja löytää selviytymiskeinoja voinnin vakauttamiseksi. Ryhmäkerrat olivat strukturoituja ja teemoitettuja. Kaikki kolme ryhmää käsittivät 10 ryhmäkerran lisäksi väli- ja loppuarviointitapaamiset.

Toimintavuonna 2023 järjestettiin kaksi Raiskauskriisikeskus Tukinaisessa kehitettyä vakauttavaa Tieto-taito-ryhmää etäyhteydellä. Keväällä vakauttavaan ryhmään osallistui neljä ja syksyllä viisi henkilöä. Ryhmän ohjaajina toimivat kriisityöntekijä Virve Virta Helsingin toimipisteestä, kriisityöntekijä Niina Posio Rovaniemen aluetoimipisteestä ja kriisityöntekijä Sanna Rantalainen Lappeenrannan aluetoimipisteestä.

3.6. Juristipäivystys

Juristipäivystys päivysti koko vuoden neljänä päivänä viikossa. Päivystäjänä STEA-rahoituksella toimi yksi kokoaikainen juristi muiden tehtäviensä ohella ja yksi osa-aikainen päivystäjä loma-aikana.

Soitot juristipäivystykseen lisääntyivät 12,5 % edellisestä vuodesta, mutta päivystyksen ensisijaisena painopisteenä myös toimintavuonna 2023 on ollut puhelujen määrän sijasta neuvonnan laadun varmistaminen. Uuden seksuaalirikoslainsäädännön myötä tämä tavoite korostui entisestään. Tilastointia uudistettiin siten, että juristipäivystyksessä käytettiin eri lomakkeita vanhaa lainsäädäntöä ja 1.1.2023 voimaan tullutta lainsäädäntöä koskevien yhteydenottojen osalta. Uudet rikossäännökset poikkeavat aiemmista, minkä vuoksi oli tärkeää kerätä erillistä tietoa uusien rikosnimikkeiden ja tunnusmerkistöjen soveltamisesta heti niiden voimaan tulosta.

Vuonna 2023 ensisoittoja kirjattiin yhteensä 289 kpl (vuonna 2022: 257 kpl, koronavuosi 2021: 302 kpl). Vielä alkuvuodesta useimmat soitot koskivat vanhempia seksuaalirikoksia, mutta alkukesästä alkaen loppuvuotta kohden etenkin uuden lainsäädännön seksuaalista ahdistelua koskevat yhteydenotot yleistyivät. Kaikkia päivystyssoittoja vuoden aikana oli yhteensä 369 kpl. Puhelua kohden käytetty aika oli noin 45 minuuttia. Kun kysymys oli vanhemmista tapahtumista tai useista samaan henkilöön eri aikoina tapahtuneista rikoksista, puhelu-aika oli keskimäärin yli 60 minuuttia. Lähisuhdeväkivaltaan liittyvissä tapauksissa ja lapsuudessa tapahtuneiden tekojen osalta aikaa tarvittiin enemmän, jotta asiaa voitiin selvittää rauhallisesti soittajan toivomalla tavalla.

Useimmat ensisoittajat olivat naisia (270 henkilöä), tai asia koski naissukupuolista uhria. Miehiä ensisoittajista oli 4,8 % (v. 2022: 4,5 %). Myös seksuaalirikoksen kohteeksi joutunut henkilö oli useimmiten nainen (v. 2023: 269, v.2022: 251 henkilöä). Miehiä vastaavasti oli 7 henkilöä. Miesten ja sukupuolivähemmistöjen osuus on lisääntynyt.

Tavallisimmin soittajana oli uhri itse (2023: 206, 2022: 206 henkilöä). Useimmiten soiton syynä oli raiskaus tai törkeä raiskaus (2023: 156, 2022: 151, koronavuosi 2021:168). Myös ammattiauttajat kuten SERI-tukikeskukset, psykiatriset hoitoyksiköt, viranomaiset, huoltajat, vanhemmat ja ystävät ottivat yhteyttä uhrin asiassa.

Yhteydenotot seksuaalisen ahdistelun osalta ovat ensisoittoja koskevien tilastojen mukaan lisääntyneet vuosi vuodelta (2023: 26, 2022: 18, 2021: 15 tapausta). Lisäksi seksuaalista ahdistelua muistuttavat rikosnimikkeet kuten pakottaminen seksuaaliseen tekoon tai uusien säännösten

osalta seksuaalinen kajoaminen olivat yleisiä (2023: 25 tapausta). Lähisuhdeväkivaltaa koskevat soitot lisääntyivät (2023: 25 pahoinpitelyä koskevaa yhteydenottoa, 2022: 20 pahoinpitelyä, 2021: 15 pahoinpitelyä). Useimmissa tapauksissa lähisuhdeväkivaltaan liittyi fyysisen pahoinpitelyn lisäksi myös seksuaalista ja henkistä väkivaltaa. Yhteydenottajat olivat soittohetkellä valmistelleet turvakotiin lähtemistä jatkuvan seksuaali- ja lähisuhdeväkivallan uhan vuoksi tai he olivat jo soittohetkellä turvakodin asiakkaina.

Päivystysoitoista 25 % koski haavoittuvassa asemassa olevaa seksuaalirikoksen uhria (uhri alaikäinen tekohetkellä, nuori, mielenterveyskuntoutuja, kehitysvammainen, maahanmuuttaja, pitkään jatkuneen lähisuhdeväkivallan uhri). Lapsuudessa koettu seksuaalinen väkivalta oli useimmiten jatkunut pitkään, jolloin tekijänä oli ollut huoltaja, muu perheenjäsen, harrastusohjaaja tai joku muu lasta vanhempi henkilö. Teko oli luokiteltavissa törkeäksi lapsen seksuaaliseksi hyväksikäytöksi ja/tai seksuaaliseksi hyväksikäytöksi, mutta ilmi tuli myös vanhan lainsäädännön mukaisia törkeäksi lapsenraiskaukseksi luokiteltavia rikoskokonaisuuksia ja uusien säännösten tarkoittamia lapsenraiskauksia. Tekijän valta- tai luottamusasema etenkin harrastustoiminnassa oli usein syynä siihen, että rikosilmoitusta ei ollut tehty. Syyttämättä jättämiset raiskaustapauksissa olivat esillä päivystysoitoissa aiempaa enemmän, ja valitettavasti myös asianomistajaan kohdistuneet kunnianloukkaussyytteet.

3.7. Kriisiasiakkaiden oikeudellinen neuvonta

Oikeudellinen neuvonta oli tarpeen 107 kriisiasiakkaan kohdalla. Raiskauskriisikeskus Tukinaisen kriisityöntekijöiden ohjaamien asiakkaiden lisäksi julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaita ohjautui juristin konsultaatioon. Useimmiten kysymys on ollut tapahtumien oikeudellisesta kokonaisarviointista ja todisteiden kartoittamisesta mahdollista rikosilmoitusta varten. Lisäksi juristi on avustanut kriisiasiakkaita yhteydenottamisessa poliisiin ja oikeusavustajan hankkimisessa poliisikuulusteluun. Kriisitapaamisissa tulivat esille useimmiten kysymykset, jotka liittyivät vanhempiin seksuaalirikoksiin. Aikaa käytettiin kunkin asiakkaan vaatiman ajan, mikä tarkoitti usein useampia tapaamiskertoja saman asiakkaan kanssa. Neuvontaa on ollut mahdollista toteuttaa asiakkaan toivomuksesta myös etäyhteydellä.

Raiskauskriisikeskus Tukinaisen toiminnan periaatteena on, että jokaiselle kriisiasiakkaalle tarjotaan oikeudellista neuvontaa vähintään kerran kriisitapaamisten yhteydessä. Tarkoituksena on ollut varmistaa, että uhrin saavat kaiken tiedon, avun ja tuen omassa asiassaan. Osa kriisiasiakkaista oli jo saanut neuvontaa aiemmin esimerkiksi juristipäivystyksestä, SERI-

tukikeskuksen kautta, tai he halusivat yksityiskohtaisempaa tietoa asiassaan myöhemmin. Osa kriisityöntekijän vastaanotolla käsitellyistä tapauksista oli rikosoikeudellisesti vanhentuneita, asiassa oli syyttäjän päätös jättää syyttämättä tai koko oikeuskäsittely oli jo päättynyt.

3.8. Oikeudelliset toimeksiannot

Oikeudellisen työn kehittämiseksi ja uhrien edunvalvonnan parantamiseksi juristi tarvitsee käytännön kokemusta seksuaalirikosten oikeusprosesseista. Juristilla voi olla rajoitetusti oikeudenkäynteihin liittyviä toimeksiantoja, joihin kuuluu asianomistajan oikeudenkäyntiavustajana toimimista (Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 2 luku 1a pykälä) esitutkinnassa ja oikeudenkäynneissä. Vuonna 2023 juristilla oli 5 toimeksiantoa, joissa rikosnimikkeet olivat raiskaus (2), törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö (2), seksuaalinen hyväksikäyttö (1). Kaikki toimeksiannot koskivat rikoksia, joihin sovellettiin vielä vanhaa lainsäädäntöä.

Oikeusprosessien pitkittyminen on ollut ongelmallista monen uhrin kohdalla. Rikostutkinnan ja syyteharkinta-aikojen pitkittymiset aiheuttivat esteitä juttujen etenemiselle oikeusprosessissa. Myös valitusten käsittelyajat ovat selvästi pidentyneet. Asianomistajien psyykkisen tuen tarve kasvaa pitkittyneiden oikeusprosessien vuoksi, mikä on pyritty ottamaan huomioon myös Raiskauskriisikeskus Tukinaisen asiakastyössä.

Juristi toimi rajoitetusti uhrien tukena myös rikosilmoituksen tekemisessä ja auttoi heitä valtiokonttoriin tehtyjen vahingonkorvaushakemusten tekemisessä sekä kanteluissa. Raiskauskriisikeskus Tukinaisen juristin ei valitettavasti ole ollut mahdollista avustaa asianomistajaa niissä tapauksissa, joissa asianomistajalla on ollut kuluriski. Tällaisia tilanteita syntyy esimerkiksi silloin, kun asianomistaja haluaisi valittaa hovioikeuteen käräjäoikeuden tuomiosta, jossa raiskaussyyte on hylätty, eikä syyttäjä katso aiheelliseksi enää viedä asiaa eteenpäin. Asiakas on ohjattu muille oikeusavustajille myös niissä tapauksissa, joissa alun perin raiskauksesta tehdyssä rikosasiassa on tehty kielteinen päätös ja asiakkaaseen on kohdistettu sen jälkeen kunnianloukkaussyyte.

3.9. Edunvalvonta

Seksuaalirikosten uhrien edunvalvonnan kannalta tärkeitä asioita kuten haavoittuvuuden ja haavoittuvien olosuhteiden ymmärtäminen ja huomioon ottaminen uhrien kohtaamisessa otettiin

esille yhteistyöverkostoissa kuten Terveydenhuollon hyvinvoinninlaitoksen (THL) ja sosiaali- ja terveysministeriön koordinoimassa järjestöjen työryhmässä (JÄTY, NAPE). Juristi kuuluu Tukinainen ry:n nimettynä edustajana työryhmään. Toimintavuonna kiinnitettiin huomiota moniin uhrien asemaan liittyviin Istanbulin sopimuksen velvoitteisiin. Erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin liittyen NAPE ja THL järjestivät webinaarit, joiden teemoina oli ”Ikääntyneet ja väkivalta” sekä ”Vammaiset ja väkivalta”. Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman (2022–2025) valmistelua varten työryhmässä oli esillä myös Istanbulin sopimuksen toimeenpanoa koskeva raportointi ja toimeenpanoa valvovan toimielimen Grevion vierailu Suomessa. Raiskauskriisikeskus Tukinainen osallistui omalta osaltaan muiden JÄTY-työryhmään kuuluvien järjestöjen kanssa Istanbulin sopimusta koskeneen ns. varjoraportin laatimiseen Greviolle seksuaalirikosten uhrien asemaan liittyvien osioiden osalta.

JÄTYn kokouksissa käsiteltiin myös muun muassa Euroopan Unionin neuvostossa valmisteilla ollutta uhrien asemaa ja myös raiskauskriisikeskusten tukipalvelujen järjestämistä koskevaa EU-lakia, koulutustarvetta ja lähisuhdeväkivallan sovittelusta luopumista koskevaa lainvalmistelua. Juristi järjesti terveydenhuollon ammattihenkilöille erikseen konsultaatioita ja infotilaisuuksia uudesta 1.1.2023 voimaan tulleesta lainsäädännöstä ja todisteluun liittyvistä asioista. Juristi osallistui myös Diakonissalaitoksen Psykotraumatologian keskuksen koordinoimaan Istanbulin protokolla -hankkeen koulutuksiin.

Rikosuhripäivystyksen koordinoima ihmiskauppaverkosto (SEIVE) toimi kesään asti. Verkostossa perehdyttiin ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen omassa työssä. Verkosto järjesti koulutuksen myös Raiskauskriisikeskus Tukinaisen henkilökunnalle aiheesta.

Juristi osallistui oman koulutusrahansa puitteissa vuotuisen Academy of European Law järjestämään kansainväliseen konferenssiin Lissabonissa (Annual Conference on European Criminal Justice 2023). Konferenssin aiheina olivat Euroopan unionin neuvostossa valmisteilla ollut uhrin oikeuksia ja asemaa koskeva uusi direktiivi, sähköinen todistelu ja muun muassa seksuaalisten kuvien yhteys lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön sekä valekuvat seksuaalirikoksina (deep fake).

Lisäksi juristi osallistui SOSTE:n ja Pohjoismaiden ministerineuvoston järjestämään ”Help shape the Nordic Civil Society Cooperation in the social area” -seminaariin.

4. KOULUTUKSET

Kriisityön koulutustehtävät 2023

- Tukinainen ry, Lappeenrannan aluetoimipiste:
"Seksuaaliväkivaltaa kokeneen hoitopolku Etelä-Karjalassa", yhteistyössä Tukinainen ja SERI-tukikeskukset. Koulutus Kotkan ja Kouvolan SERI-tukikeskusten työntekijöille 16.2.2023.
30 osallistujaa
- Tukinainen ry, Rovaniemen aluetoimipiste:
SERI-keskustyössä jaksaminen, Simulaatiokoulutukset SERI-tukikeskushoitajille
9.3. TYKS Seri- tukikeskus, 30 osallistujaa
15.3. TAYS Seri- tukikeskus, 50 osallistujaa
28.3. KYS Seri- tukikeskus, 50 osallistujaa
30.3. OYS Seri- tukikeskus, 50 osallistujaa
- Tukinainen ry:
"Seksuaaliväkivallan kohtaaminen ja hoito" -koulutus sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöille 23.-24.3.2023
25 osallistujaa
- Oulun DKL-säätiö & Traumakuntoutus KITU:
"Seksuaaliväkivaltaa kokeneen kriisihoito Raiskauskriisikeskus Tukinaisessa". Luento kansallisessa koulutus- ja verkostotapaamisessa maahanmuuttajien kuntoutuksesta vastaaville ammattilaisille 21.4.2024.
110 osallistujaa
- Tukinainen ry Rovaniemen aluetoimipiste:
Uhrin kohtaaminen ja seksuaaliväkivaltatyön esittely Coronaria-kuntoutuksen henkilöstölle.
Luento 27.4.2023.
4 osallistujaa
- Sexpo-säätiö:
"Seksuaaliväkivallan kohtaaminen ja hoito". Luento seksuaaliterapeuttikoulutuksessa 11.5.2023.
25 osallistujaa
- Tukinainen ry, Lappeenrannan aluetoimipiste:
"Seksuaaliväkivaltaa kokeneen hoitopolku Etelä-Karjalassa", yhteistyössä Tukinainen ja Etelä-Karjalan hyvinvointialue. Koulutus Mielenterveyspäivystyksen henkilökunnalle 24.5.2023.
30 osallistujaa
- Tukinainen ry, Rovaniemen aluetoimipiste:
"Kohtaaminen ja puheeksi ottaminen". Luento Inarin sote-henkilöstölle 30.5.2023.
36 osallistujaa

- Tukinainen ry, Rovaniemen aluetoimipiste Kainuun Hyvinvointialue:
”Seksuaaliväkivaltakokemusten vaikutus seksuaalisuuteen”. Luento 12.9. 2023.
338 osallistujaa
- Lapin kesäyliopisto:
”Seksuaaliväkivaltaa kokeneen kohtaaminen”. Luento seksuaalineuvojakoulutuksessa
11.10.2023.
20 osallistujaa
- Tukinainen ry:
”Seksuaaliväkivallan kohtaaminen ja hoito” -koulutus sosiaali- ja terveydenhuollon
ammattihenkilöille 2.-3.11.2023.
25 osallistujaa
- Kätilöliitto:
”Lapsuuden aikaisen hyväksikäytön seuraukset ja hoito”. Luento seksuaaliterveyspäivillä
3.11.2023.
180 osallistujaa
- Helsingin ja Oulun Traumaterapiakeskus ry ja Psykologiliitto:
”Etämuotoinen vakauttava tietotaito-ryhmä seksuaaliväkivaltaa kokeneille”. Luento Kriisi-
ja traumakonferenssissa 10.11.2023.
45 osallistujaa
- Syyttäjälaitos:
”Trauma ja sen huomioiminen rikosprosessissa”. Luento: Aikuisiin kohdistuvat seksuaali- ja
lähisuhdeväkivaltarikokset -kurssilla 15.11.2023.
35 osallistujaa
- Tukinainen ry, Lappeenrannan aluetoimipiste:
”Seksuaaliväkivallan uhrien hoitopolku Etelä-Karjalassa”, Etelä-Karjalan hyvinvointialue /
Etelä-Karjalan SERI-verkosto. Koulutus Etelä-Karjalan hyvinvointialueen sosiaali-
terveydenhuollon ammattilaisille 27.11.2023.
180 osallistujaa

Juristin koulutustehtävät 2023

- ”Uudet seksuaalirikossäännökset”, koulutus järjestötoimijoille 27.01.2023
35 osallistujaa
- ”Seksuaalirikosuudistus”-koulutus sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille 10.03.2023
50 osallistujaa
- ”Uudet seksuaalirikossäännökset ja rikosprosessi”, koulutus ”Seksuaaliväkivallan
kohtaaminen ja hoito” -koulutuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöille
23.-24.3.2023
25 osallistujaa

- ”Seksuaalirikosuudistus uhrin aseman kannalta” – luentoesitys Suomen kriminaaliyhdistys ry:n tilaisuudessa 10.5.2023
10 osallistujaa
- ”Oikeudessa todistaminen – todistajana seksuaalirikosasiassa” koulutus sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöille 8.9.2023
25 osallistujaa
- ”Seksuaalirikosuudistus”-koulutus Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöille ja väkivaltaverkostolle 21.9.2023
21 osallistujaa
- ”Uudet seksuaalirikossäännökset ja rikosprosessi”, koulutus ”Seksuaaliväkivallan kohtaaminen ja hoito” -koulutuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöille 2.-3.11.2023
25 osallistujaa

5. VAIKUTTAMISTYÖ

Toimintavuoden aikana jatkettiin tiivistä yhteistyötä seksuaalista väkivaltaa kokeneiden uhrien kanssa työskentelevien viranomaisten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Yhteistyötä tehtiin muun muassa SOSTE - Suomen sosiaali- ja terveys ry:n yhteistyöverkostoissa, Maria Akatemian järjestämässä Valtakunnallisen ehkäisevän väkivaltatyön ammattilaisverkostossa. Seksuaaliväkivaltaa kokeneiden uhrien kanssa toimivien järjestöjen RAPU-verkostossa, Amnesty Internationalin ”Joku raja”-verkostossa ja Puhelin- ja verkkoauttamisen eettisten periaatteiden neuvottelukunnassa kanssa.

Kriisiyöntekijät Helsingin, Jyväskylän, Rovaniemen ja Lappeenrannan aluetoimipisteissä osallistuivat aktiivisesti seksuaalista väkivaltaa käsitteleviin eri asiantuntijaverkostoihin. Helsingissä HUS:n SERI-yhteistyöverkoston, Jyväskylässä MARAK-yhteistyöverkoston, RISE-verkoston sekä Jyväskylän keskussairaalan SERI-työryhmään, Rovaniemellä Lapin keskussairaalan SERI-verkoston ja Lappeenrannassa Etelä-karjalan sosiaali- ja terveystieteiden (EKSOTE)SERI-verkoston.

Juristi osallistui nimettynä jäsenenä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) koordinoimaan Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnan (NAPE) järjestötyöryhmään (JÄTY). Juristi toimi Tukinainen ry:n edustajana Rikosuhripäivystyksen koordinoimassa SEIVE-ihmiskauppaverkostossa, jonka tavoitteena on luoda matalan kynnyksen yhteistyömuoto järjestöjen ja viranomaisten kuten poliisin välille ihmiskaupan uhrien auttamiseksi

ja heidän oikeusturvansa varmistamiseksi. Verkostoa hyödyntäen toteutettiin syksyllä keskustelutilaisuus Tukinainen ry:n henkilökunnalle seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvään ihmiskauppaan ja ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen liittyvistä erityispiirteistä. Tukinainen ry osallistui myös Poliisiammattikorkeakoulun ihmiskauppaa koskevaan tutkimushankkeeseen.

Joulukuussa 2023 Estonian Victim Support vieraili Raiskauskriisikeskus Tukinaisen Helsingin toimipisteessä 11.12.2023. Tapaamisessa esiteltiin Raiskauskriisikeskus Tukinaisen toimintaa ja keskusteltiin seksuaaliväkivallan uhrien asemasta molemmissa maissa. Mukana 7 seksuaalirikosten uhrien kanssa työskentelevää asiantuntijaa ja työntekijää Virosta.

Raiskauskriisikeskus Tukinaisen kriisityön työryhmä osallistui THL:n julkaiseman ”Seksuaaliväkivaltatyön perusteet” -kirjan kirjoittamiseen artikkelillaan ” Seksuaaliväkivaltaa kokeneen terapeuttinen kriisityö Raiskauskriisikeskus Tukinaisessa”.

Toimintavuonna 2023 järjestettiin kaksi maksutonta ja kaikille avointa webinaaria, joiden aiheina olivat seksuaalirikoksiin liittyvä pakottava kontrolli ja seksuaaliväkivaltaa kokeneen auttaminen Seritukikeskuksissa. Webinaareihin oli mahdollisuus osallistua maantieteellisestä sijainnista riippumatta. Osallistujia oli 163.

Vuonna 2023 tehtiin kaksi kyselyä, jotka koskivat yhdistyksen viestintää ja Nettitukinainen.fi -palvelua. Kyselyihin vastasi yhteensä 34 henkilöä yhdistyksen kotisivujen ja somelinkkien kautta. Kyselyt tehtiin Raiskauskriisikeskus Tukinaisen sisäiseen käyttöön. Vastaajat toivoivat Nettitukinainen.fi -palvelun yhteyteen chat-mahdollisuutta. Viestintää koskevan kyselyn vastaajat toivoivat lisätietoa mm. seksuaalisen väkivallan seurauksista ja uhreille suunnatuista palveluista. Edellä mainittu tulos osoittaa, että asiallisen tiedon jakamista aiheesta on jatkettava. Eri alojen seksuaalirikosten uhreja työssään kohtaavat ammattilaiset saivat tietoa Raiskauskriisikeskus Tukinaisen toiminnasta (ryhmätoiminta, koulutukset, webinaarit) uutiskirjeen kautta. Uutiskirjeen tilaajia oli 1048 kpl.

Raiskauskriisikeskus Tukinainen julkaisi 30-vuotisjuhlan kunniaksi katsauksen yhdistyksen toiminnan menneisiin vuosiin. Julkaisussa esiteltiin myös seksuaaliväkivaltatyön historiaa ja kehitystä. Lisäksi yhdistyksen kotisivuille tuotettiin blogi, joka käsitteli seksuaalirikosten uhrien toipumista. Blogi vahvisti sitä käsitystä, jonka mukaan seksuaalisen väkivallan aiheuttamasta traumasta voi selvitä.

Vuonna 2023 jatkettiin aktiivista some-sisältöjen tuottamista vuoden 2021 some-strategian pohjalta. Seuraajien määrä eri some-kanavilla (Facebook, Twitter, Instagram) lisääntyi aiempaan verrattuna. Raiskauskriisikeskus Tukinaisen kotisivuilla kävijöiden määrä on pysynyt ennallaan, uniikkeja kävijöitä on kuukausittain noin 3000.

Medialle annettiin asiantuntijahaastatteluja vuonna 2023 (Liite: medianäkyvyys). Lisäksi annettiin taustietoa eri median edustajille.

6. KEHITTÄMISTYÖ RAISKAUSKRIISIKESKUS TUKINAISESSA

Tukinainen ry:n hallitus päivitti strategiaa organisaatiomallin muutoksineen yhteistyössä Raiskauskriisikeskus Tukinaisen henkilöstön kanssa vuonna 2023. Organisaatiomallin uudistus tulee voimaan kesällä 2024.

7. TOIMINNAN EDELLYTYKSET

Tukinainen ry:n hallitus vuonna 2023

Varsinaiset jäsenet:

Vaula Helin, VTM, tutkija, puheenjohtaja
 Ida Ringbom, LL, Nuorisopsykiatrian erikoislääkäri, varapuheenjohtaja
 Anu Isotalo, FT, tutkija
 Marena Kukkonen, psykoterapeutti
 Sofia Räsänen, OTM, asianajaja
 Terttu Utriainen, professori emerita, rikosoikeus

Varajäsenet:

Marja Hanski, ekonomi, oik. kand.
 Marita Husso, YT, professori, sosiaalipolitiikka
 Aaro Mäkelä, LL oikeuslääketieteen erikoislääkäri

Tukinainen ry:n johtoryhmä:

Minnamaria Ahokas, hallinto- ja talouspäällikkö, FM, talouspäällikkö
 Heli Heinjoki, kehittämisspäällikkö, YTM, kriisi- ja traumapsykoterapeutti
 Eeva Määttänen, viestintäpäällikkö, FM
 Riitta Silver, kehittämisspäällikkö, OTL, varatuomari

Tukinainen ry:n operatiivisesta johtamisesta vastasi johtoryhmä.

7.2. Talous

Vuodeksi 2023 Tukinainen ry sai Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskukselta (STEA) 667.400 euroa kohdennettuna toiminta-avustuksena Raiskauskriisikeskus Tukinaisen toimintaan.

Yleisavustuksena yhdistyksen tukipalveluihin ja kansalaisjärjestötoimintaan STEA myönsi 267.855 euroa. Avustuksilla katettiin Helsingin, Jyväskylän, Lappeenrannan ja Rovaniemen toimipisteiden kulut avustusehtojen mukaisesti.

Muita avustuksia saatiin 15.000 euroa. Muita tuottoja oli yhteensä 14.291,64 euroa.

7.3. Henkilökunta

Helsingin toimipisteessä työskenteli kuusi päivätyöntekijää ja kuusi osa-aikaista päivystäjää.

Jyväskylän, Lappeenrannan ja Rovaniemen toimipisteissä työskenteli kussakin kaksi päivätyöntekijää.

Hallinto- ja talouspäällikön vuorotteluvapaan (1.8.2023-28.1.2024) ajaksi palkattiin toimistos sihteeri vuorotteluvapaan ehtojen mukaisesti.

Jyväskylän ja Rovaniemen toimipisteissä toimi osa-aikainen siistijä, Helsingissä ja Lappeenrannassa siivous on ulkoistettu kiinteistöissä toimiville siivousyrityksille.

Osa ryhmänohjaajista ja päivystäjistä työskenteli toiminimellä (kolme toiminimeä). Yhteensä henkilöstöresursseja oli 14 henkilötyövuotta.

TUNNUSLUVUT

Raiskauskriisikeskus Tukinaisella on neljä toimipistettä, jotka palvelevat valtakunnallisesti.

Henkilöstö

Helsingin toimipiste:	6 kokopäiväistä päivätyöntekijää ja 6 osa-aikaista työntekijää (päivystäjät)
Jyväskylän aluetoimipiste:	2 kokopäiväistä työntekijää ja 1 osa-aikainen työntekijä (siistijä)
Lappeenrannan aluetoimipiste:	2 kokopäiväistä työntekijää
Rovaniemen aluetoimipiste	2 kokopäiväistä työntekijää ja 1 osa-aikainen työntekijä (siistijä)

STEA:lta saadut avustukset vuodelle 2023

Yleisavustus	267.855 €
Kohdennettu toiminta-avustus	667.400 €

*Asiakastyön tunnusluvut***Ensipuhelut**

Kriisipäivystys	2023: 413 kpl/yhteensä 1431 puhelua
Juristipäivystys	2023: 289 kpl/yhteensä

Asiakaskäynnit 2023

Kriisityö	Akuuttikriisikäynnit: 73 asiakasta, yhteensä 357 kriisikäyntiä Ei-akuutit kriisikäynnit: 257 asiakasta, yhteensä 1720 kriisikäyntiä
Oikeudellinen työ	107 asiakasta, suurin osa Raiskauskriisikeskus Tukinaisen kriisiasiakkaita
Nettitukinainen.fi	172 uutta kirjautunutta käyttäjää, viestejä yht. 709.

Ryhmät	
Lapsena tai nuorena seksuaaliväkivaltaa kokeneille naisille suunnattu etäryhmä (2 kpl)	11 osallistujaa

Lapsuuden aikaista hyväksikäyttöä kokeneille suunnattu lähiryhmä (Jyväskylän aluetoimipiste)	5 osallistujaa
Vakauttava tietotaitoryhmä (2kpl)	9 osallistujaa

LIITE. MEDIANÄKYVYYS

Päivämäärä	Media(t)	Sisältö
4.1.2023	Suomen Uutiset	Leena Meri: Tuoreen seksuaalirikoslain epäkohdat puhuttavat - PS esitti muutoksia jo eduskuntakäsittelyn aikana
14.2.2023	Helsingin Sanomat	Vapaapalokunnan ohjaaja houkutteli 15-vuotiaan palokuntanuoren kotiinsa, tarjosi alkoholia ja suuteli
7.3.2023	STT, Uutissuomalainen, Keskisuomalainen jne.	Järjestöt: Tyttöjen sukuelinten silpomisen kaikki muodot kiellettävä laissa
1.6.2023	STT, Karjalainen, Uutissuomalainen, Keskisuomalainen, Savon Sanomat, Etelä-Suomen Sanomat jne.	Luvottomasti levitetyistä seksikuvista on tehty ensimmäiset rikosilmoitukset – koko maassa 45 tapausta
23.7.2023	Turun Sanomat	Raiskauskeskus Tukinainen - 30 vuotta seksuaalirikosten uhrien tukena
9.10.2023	Iltalehti	Onko minut sittenkin raiskattu?
11.10.2023	Iltalehti	Tunnettuun kasvoon kytkeytyvästä seksuaalirikoksesta kommenttivyöry - Asiantuntija: "Haluamme löytää jonkin selityksen"
16.10.2023	Helsingin Sanomat	"Järkyttävällä voimalla halutaan laittaa naiset ruotuun" - Asiantuntijat selittävät, miksi tuhannet ihmiset puolustavat rikoksen tehnyttä julkista
20.10.2023	YLE Uutiset (annettu taustatiedot)	Jääkiekon rikostapaukset eivät ole sattumaa, vaan seksillä ja naisilla kerskailevan keskustelukulttuurin lieveilmiö, sanoo asiantuntija
3.11.2023	Helsingin Sanomat	Oikeus määräsi vihreiden puheenjohtajan ex-puolisolle lähestymiskiellon - Piinannut Sofia Virtaa jo pitkään